

Pohjavesialueiden suojaus suunnitelma

0859501 HONKAMÄKI

Pielavesi

KÄSITTELY
Kunnanhallitus
Valtuusto

SISÄLLYS

1	SUOJELUSUUNNITELMA-ALUE	4
1.1	Pohjavesialueen kallio- ja maaperä sekä hydrogeologia	4
1.2	Pohjavesimuodostumasta riippuvaiset pintavesi- ja maaekosysteemit sekä luonnonsuojelualueet	5
1.3	Vedenotto ja -käsittely EI JULKINEN	5
1.3.1	Vedenottamo ja ottolupa EI JULKINEN	5
1.3.2	Vedenkäsittely ja vedenkulutus EI JULKINEN	5
1.4	Pohjavesialueen pinnankorkeus ja laatu sekä tarkkailu EI JULKINEN	5
1.5	Pohjavesialueen maankäyttö	5
1.5.1	Pohjavesialueen kaavatilanne	5
1.5.2	Nykyinen maankäyttö	7
2	POHJAVESIALUEELLA SIJAITSEVAT RISKITOIMINNOT, RISKINARVIOINNIT JA TOIMENPIDESUOSITUKSET	9
2.1	Asutus	9
2.1.1	Nykytilanne	9
2.1.2	Asutuksen riskien arviointi	9
2.1.3	Toimenpidesuosituks	9
2.2	Maatalous	9
2.2.1	Nykytilanne	9
2.2.2	Maatalouden riskien arviointi	10
2.2.3	Toimenpidesuosituks	10
2.3	Metsätalous	10
2.3.1	Nykytilanne	10
2.3.2	Metsätalouden riskien arviointi	10
2.3.3	Toimenpidesuosituks	11
2.4	Öljy- ja polttoainesäiliöt sekä sähkönjakelumuuntajat	11
2.4.1	Nykytilanne	11
2.4.2	Riskien arviointi	11
2.4.3	Toimenpidesuosituks	11
2.5	Tie- ja vesiliikenne	11
2.5.1	Nykytilanne	11
2.5.2	Liikenteen riskien arviointi	12
2.5.3	Toimenpidesuosituks	12
2.6	Maa-ainesten otto	12
2.6.1	Nykytilanne	12
2.6.2	Maa-ainesten oton riskien arviointi	12
2.6.3	Toimenpidesuosituks	13
2.7	Pilaantuneet tai mahdollisesti pilaantuneet maa-alueet	13
2.8	Muut toiminnot	13

2.9 Tulvat	13
3 SUUNNITELMA-ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDESUOSITUKSET	14
LÄHTEET	17
LIITE 1: POHJAVESIALUEEN SIJAINTIKARTTA	1
LIITE 2 POHJAVESIALUEEN KALLIOPERÄKARTTA	2
LIITE 3: POHJAVESIALUEEN MAAPERÄKARTTA	3
Kuva 1 Honkamäen pohjavesialueen sijaintikartta	4
Kuva 4 Ote Pohjois-Savon maakuntakaavasta 2030	6
Kuva 5 Ote kirkonkylän asemakaavasta	6
Kuva 6 Honkamäen pohjavesialueen maankäyttömuodot (Corine maanpeiteaineisto 2018).....	8

1 SUOJELUSUUNNITELMA-ALUE

Kuva 1 Honkamäen pohjavesialueen sijaintikartta

1.1 Pohjavesialueen kallio- ja maaperä sekä hydrogeologia

Honkamäen pohjavesialue on vedenhankinnan kannalta tärkeä 1-luokan pohjavesialue, joka sijaitsee Pielaveden kunnan taajama-alueella ja osittain taajama-alueen itäpuolella. Pohjavesialueen kokonaispinta-ala on noin 1,98 km², josta pohjaveden muodostumisalueen pinta-ala on 1,12 km². Alueen pituus on noin 1 kilometri ja leveimmillään se on noin 2650 metriä.

Pohjavesialueen sijaintikartta on kuvassa 1 sekä suunnitelman liitteessä 1.

Maa- ja kallioperä

Pohjavesialueella on korkealta kalliopohjalta idästä Arkkuvuoren ja Karhukankaan alueelta Mustikkavuoren ja Honkamäen kautta Petäjälahteen kulkeva pitkittäisharju, joka viettää länteen. Jatke on Petäjälahden rannalla peitteinen ns. piiloharju.

Pohjavesialueen länsiosan kallioperä on pääasiassa tonaliittia, eteläosassa ja pohjavesialueen keskiosassa on hieman graniittia, alueen itäosassa kallioperä on graniittia sekä koilliskulmassa pieni alue biotiittiparagneissia. Kallioperäkartta esitetty liitteessä 2.

Pohjavesialueen harjun ydinosa on soraa, pohjoispuolella reunaosat ovat hiekkaa ja eteläpuolella hiekkamoreenia. Härköniemen pohjoispuolisella alueella on savea, hietaa ja hiesua sekä Lehdon alueella on saraturvetta (Maankamara). Pohjavesialueen itäosassa maa- ja kalliopinta nousee voimakkaasti siten, että ylimmät tasot ovat noin 80 metriä korkeammalla kuin maanpinta alueen

länsiosassa. Itäinen osa on moreenipeitteisiä kalliomäkiä, jotka ovat yhteydessä alueen pohjaveteen. Osa pohjavesivarannoista muodostuu näillä alueilla.

Alueella tehtyjen tutkimusten mukaan maanpeitteen paksuudet vaihtelevat 1 metristä 30 metriin. Pohjaveden muodostumisalueella maanpeitteen paksuus on pääasiassa noin 30 metriä, muodostumisalueen länsiosassa paikoin noin 10 metriä (Maankamara). Maaperäkarta on esitetty suunnitelman liitteessä 3.

Hydrogeologia

Akviferityypiltään Honkamäen pohjavesialue on synkliininen eli vettä ympäristöstään keräävä harju. Pohjavesi virtaa länteen, mutta paikallisesti myös ympäröiviltä mäkialueilta muodostuman ydinosa kohti. Pohjois-Savon ELY-keskus on arvioinut alueen määrällisen ja kemiallisen tilan hyväksi. Antoisuus on 644 m³/d, kun vuotuisesta sadannasta 35 % imeytyy pohjavedeksi. Alueen vuotuinen sadanta on noin 600 mm.

1.2 Pohjavesimuodostumasta riippuvaiset pintavesi- ja maaekosysteemit sekä luonnonsuojelualueet

Pohjavettä purkautuu alueen itäosassa, jossa on luonnontilaisen kaltainen lähdeallas. Alueella tehdyt ojitukset ovat heikentäneet lähteen luonnontilaa. Lisäksi alueen länsipuolella Tenhulammin läheisyydessä on pieniä, luonnontilaisia lähteitä. Lähteet on suojeltu vesilain sekä metsälain nojalla.

Lain (1299/2004) mukainen pohjavesialueluokan päivitys tehty 10.4.2019. Päivityksen perusteella alueelle ei esitetty E-luokkaa lähteiden pienialaisuuden ja muuttuneisuuden vuoksi.

Honkamäen pohjavesialueella ei ole Natura- tai muita luonnonsuojelualueita.

1.3 Vedenotto ja -käsittely EI JULKINEN

1.3.1 Vedenottamo ja ottolupa EI JULKINEN

1.3.2 Vedenkäsittely ja vedenkulutus EI JULKINEN

1.4 Pohjavesialueen pinnankorkeus ja laatu sekä tarkkailu EI JULKINEN

1.5 Pohjavesialueen maankäyttö

1.5.1 Pohjavesialueen kaavatilanne

Kaavoituksella ohjataan rakentamista ja maankäytön sijoittumista. Honkamäen pohjavesialueella voimassa olevia kaavoja ovat Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 ja Pielaveden kirkonkylän asemakaava.

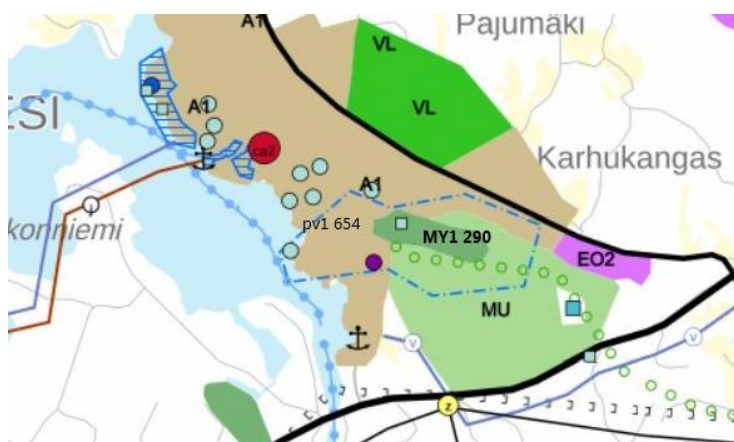
1.5.1.1 Maakuntakaava

Honkamäen pohjavesialue kuuluu ympäristöministeriön 7.12.2011 vahvistamaan Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2030. Maakuntakaavassa pohjavesialue on osoitettu merkinnällä Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue, pv1 654. Pohjavesialuetta koskee suunnittelumääräys, jossa aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava siten, ettei pohjaveden määrällinen ja laadullinen tila heikkene.

Pohjavesialueella on merkintä maa- ja metsätalousvaltainen alue, joilla on erityisiä ympäristöarvoja sekä harju-, kallio- ja moreenialueet (MY1 290). MY1-alueella tarkoitetaan aluetta, jolla maa-ainesten otosta ilmeisesti aina aiheutuisi maa-ainelain 3.1 §:n mukaisia seurauksia eli kauniin maisemakuvan turmeltumista tai em. luonnonarvojen tuhoutumista.

Pohjavesialueen läpi kulkee seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävä ulkoilureitti. Ulkoilureittiä koskee suunnittelumääräys: Reitin yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien kanssa. Reittien suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura

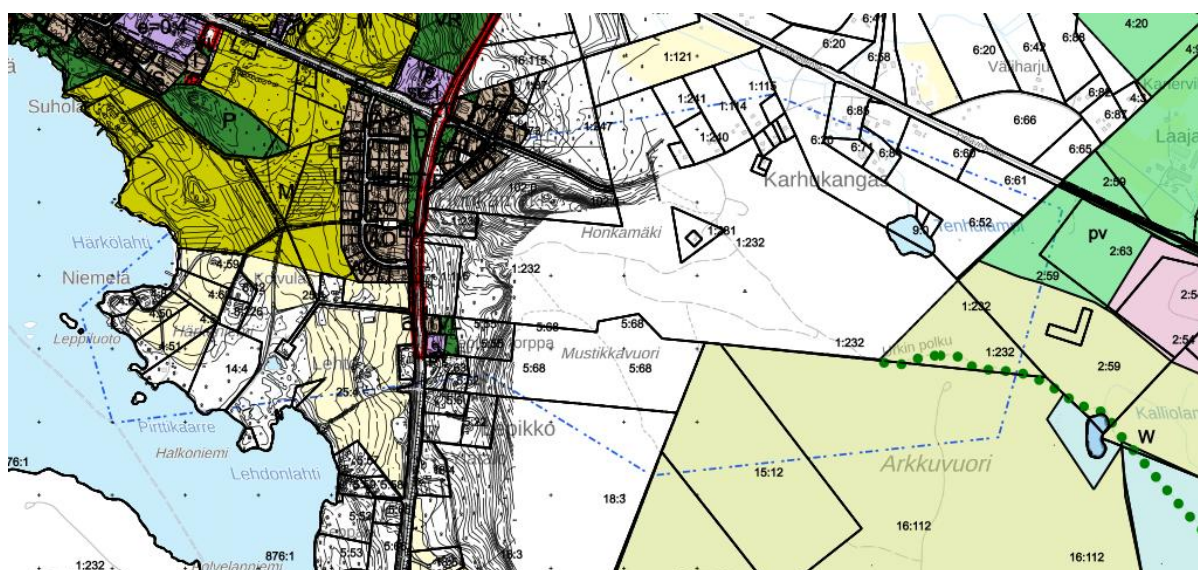
2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Kuvassa 4 ote Pohjois-Savon maakuntakaavasta 2030.

Kuva 2 Ote Pohjois-Savon maakuntakaavasta 2030

1.5.1.2 Pielaveden kirkonkylän asemakaava

Honkamäen pohjavesialueella on voimassa Pielaveden alun perin vuonna 2003 valmistunut kirkonkylän taajama-alueen asemakaava, jota sittemmin on päivitetty useaan otteeseen. Ajantasainen asemakaava on vuodelta 2021. Kaavassa pohjavesialue on merkitty pistekatkoviivalla. Pohjavesialueelle sijoittuu esimerkiksi maa- ja metsätalousvaltainen alue (M), erillispientalojen korttelialueita (AO) ja lähivirkistysalue (VL). Ote kirkonkylän asemakaavasta kuvassa 5.

Kuva 3 Ote kirkonkylän asemakaavasta

1.5.1.3 Kunnalliset määräykset ja maankäyttörajoitukset

Honkamäen pohjavesialuetta koskevat seuraavat kunnalliset määräykset:

Pielaveden rakennusjärjestyksessä (1.1.2002) pohjavesialueita koskevia erityismääräyksiä on esitetty rakennusjärjestyksen 7. luvussa vesihuollon järjestäminen ja pohjavesialueilla rakentaminen:

- 7.3 Erityismääräyksiä tärkeille pohjavesialueille

Pielaveden kunnan ympäristönsuojelumääräykset (2012), joihin sisältyy pohjavesialueita koskevia määräyksiä:

- 2. luku Vesiensuojelu ja jätevesien johtaminen (5§, 6§, 9§)
- 3. luku Kemikaalit (10§ ja 11 §)
- 4. luku Lumen vastaanotto (12 §)

- 5. luku Pölyntorjunta (13 §)
- 7. luku Muut määräykset (24 §)

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan jätehuoltomääräykset (1.7.2023), joihin sisältyy muun muassa seuraavia pohjavesien suojelun kannalta merkityksellisiä määräyksiä:

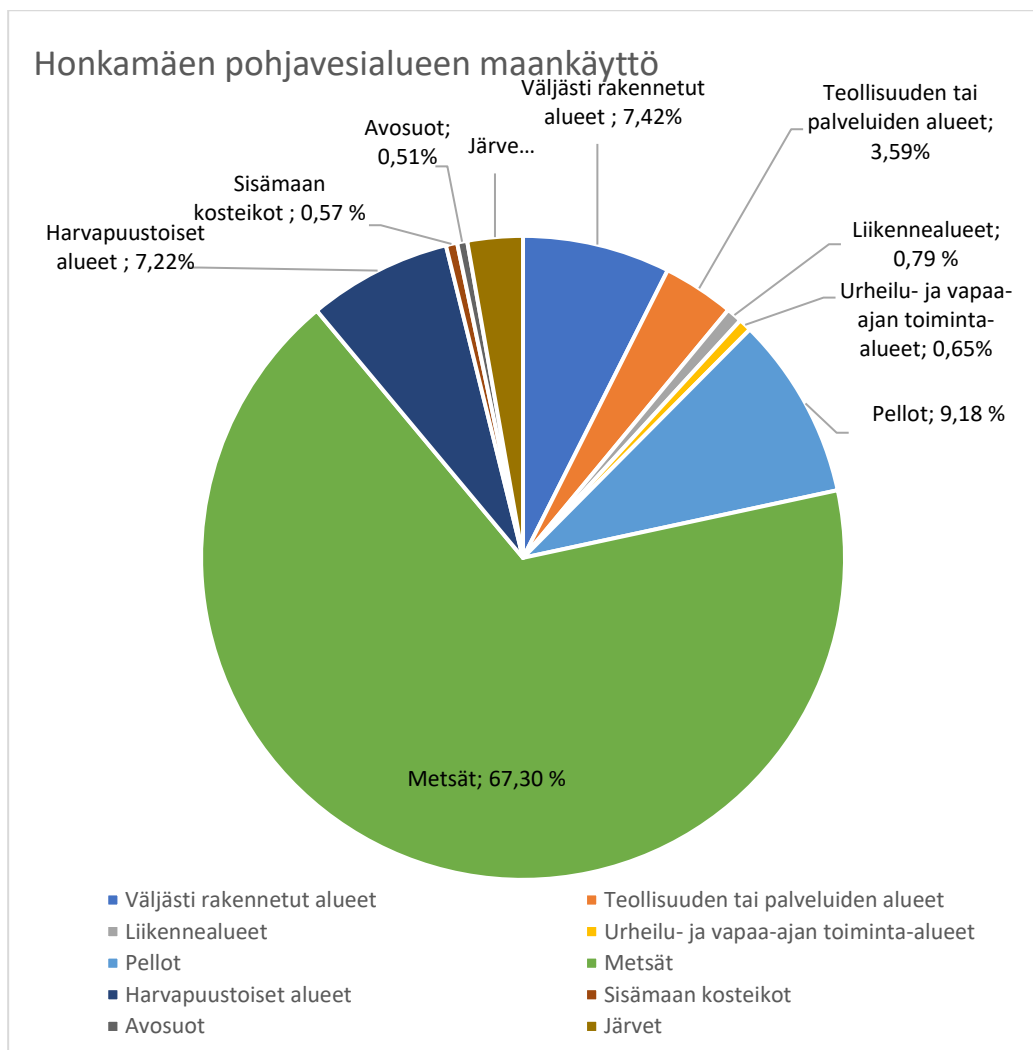
- 4. luku Omatoiminen käsittely ja hyödyntäminen (17 §, 18 §, 19 §, 20 §)
- 8. luku Erotuskaivojätteet ja lietteet (35 §, 36 §, 37 §, 38 §, 39 §)
- 10. luku Vaaralliset jätteet ja erityisjätteet (42 §, 43 §, 44 §)

1.5.2 Nykyinen maankäyttö

Honkamäen pohjavesialueella sijaitsee pääasiassa metsätaloutta, peltoviljelyä sekä haja-asutusta. Pohjavesialueen kokonaispinta-alasta metsätalouden osuus on noin 67 %, peltojen osuus noin 9 % sekä haja-asutuksen osuus noin 7 %. Honkamäen pohjavesialueen maankäyttömuodot on esitetty taulukossa 3 ja kuvassa 6.

Taulukko 1 Maankäyttö Honkamäen pohjavesialueella (Corine maanpeiteaineisto 2018)

Maankäyttöluokka	Pohjavesialueen pinta-ala (ha)	%	Muodostumisalueen pinta-ala (ha)	%
Väljästi rakennetut alueet	14,64	7,42 %	3,96	3,54 %
Teollisuuden tai palveluiden alueet	7,08	3,59 %	3,32	2,96 %
Liikennealueet	1,56	0,79 %	0,36	0,32 %
Urheilu- ja vapaa-ajan toiminta-alueet	1,28	0,65 %	0,04	0,04 %
Pellot	18,12	9,18 %	0,0	0,0 %
Metsät	132,80	67,30 %	93,52	83,50 %
Harvapuustoiset alueet	14,24	7,22 %	8,92	7,96 %
Sisämaan kosteikot	1,12	0,57 %	0,0	0,0 %
Avosuot	1,00	0,51 %	1,00	0,89 %
Järvet	5,48	2,78 %	0,88	0,79 %

Kuva 4 Honkamäen pohjavesialueen maankäyttömuodot (Corine maanpeiteaineisto 2018)

- 1.5.2.1 Pielaveden Härkölahteen laskevan ojan perkaaminen, pohjapadon rakentaminen ja valmistelulupa Honkamäen pohjavesialueella on voimassa Aluehallintoviraston 10.11.2016 myöntämä vesilain mukainen lupa alueella tapahtuvaan vesienjohtamiseen Härkölahteen, joka tulee huomioida mm. alueen maankäytön suunnittelussa. Hanke on merkityksellinen Honkamäen pohjavesialueen suojelemiseksi ja pohjaveden laadun turvaamiseksi.

2 POHJAVESIALUEELLA SIJAITSEVAT RISKITOIMINNOT, RISKINARVIOINNIT JA TOIMENPIDESUOSITUKSET

2.1 Asutus

2.1.1 Nykytilanne

Honkamäen pohjavesialueelle sijoittuu sekä taajama-alueen asutusta että haja-asutusta. Pohjavesialueella on pääasiassa omakotitaloja.

Lämmitysjärjestelmät

Pohjavesialueella sijaitsee kolme maalämpökaivoa. Honkamäen pohjavesialueella olevat maalämpökaivot eivät sijaitse pohjaveden muodostumisalueella. Maaperä maalämpökaivojen alueella on karkeaa hietaa.

2.1.2 Asutuksen riskien arviointi

Pohjois-Savon ELY-keskuksen vuonna 2019 tekemän riskitekijöiden arvioinnin mukaan asutuksen aiheuttama riski pohjavedelle on kohtalainen, tilanne ei ole olennaisesti muuttunut.

Maalämpökaivon käytönaikainen pohjavesivaikutus liittyy mahdollisiin lämmönsiirtonesteen vuototilanteisiin. Käytönaikaisen vuodon aiheuttama riski on suurempi hyvin vettä johtavassa maaperässä pohjaveden muodostumisalueella sekä harjujen ydinosaissa.

2.1.3 Toimenpidesuosituksukset

Pohjavesialueilla ei suositella ajoneuvojen, veneiden, koneiden ja muiden laitteiden pesua muualla kuin tähän tarkoitukseen rakennetulla pesupaikalla, josta pesuvedet johdetaan hiekan- ja öljynerotuskaivon kautta yleiseen jätevesiviemäriin tai muuhun hyväksytyyn jätevesien puhdistusjärjestelmään.

Pohjavesialueelle ei suositella rakennettavaksi uusia maalämpöjärjestelmiä. Mikäli pohjavesialueella sijaitsevien maalämpökaivojen määrä tai käytetty lämmönsiirtoaine ei ole tiedossa, on niiden selvittäminen suositeltavaa. Vesilain mukaisen luvan tarve harkinta tapauskohtaisesti.

Kiinteistökohtaisesta öljylämmityksestä pohjavesialueilla suositellaan luopumaan. Öljysäiliöt tulee sijoittaa maanpäälle ja niiden on oltava kaksivaippaisia tai katetussa suoja-altaassa olevia yksivaippaisia säiliöitä. Säiliöt tulee varustaa ylitäytönestimellä. Pohjavesialueille ei saa asentaa uusia suojaamattomia öljysäiliöitä.

Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa rakennuksen ja siihen liittyvien järjestelmien kunnosta ja ylläpidosta sekä rakentamislain 140 §:n ja ympäristönsuojelulain 16 luvun perusteella.

Kunnalla, ympäristönsuojeluviranomaisella ja pelastusviranomaisella tulee olla ajantasainen rekisteri öljy- ja polttoainesäiliöistä sekä öljyntorjuntasuunnitelma. Rekisterin tulee sisältää tiedot säiliöiden sijainnista, omistajasta, tilavuudesta, materiaalista, valmistusvuodesta, sijoituksesta (maan päällä/maan alla), mahdollisesta suoja-altaasta, sekä edellisestä ja seuraavasta tarkastusajankohdasta. Säiliöt tulee tarkastaa säännöllisesti. Kiinteistönomistajia tulee tiedottaa öljysäiliöiden tarkastusvelvollisuudesta sekä vahingonaiheuttajan vastuusta ja korvausvelvollisuudesta esimerkiksi kunnan tekemällä tiedotteella.

2.2 Maatalous

2.2.1 Nykytilanne

Honkamäen pohjavesialueella ei sijaitse ympäristölupavelvollisia eläinsuojia. Corine maanpeiteaineisto 2018 mukaan Honkamäen pohjavesialueen pinta-alasta noin 9 % on peltoja.

Ruokaviraston Peltolohkorekisterin (5/2023) mukaan vuonna 2022 Honkamäen pohjavesialueella on ollut aktiivisessa viljelyskäytössä peltoaluetta noin 17 hehtaaria. Viljeltäviä kasveja olivat kaura (8,9 ha), kevätvehnä (3,7 ha) sekä monivuotiset kuivaheinä-, säilörehu- ja tuorerehunurmet (6,1 ha).

2.2.2 Maatalouden riskien arviointi

Pohjois-Savon ELY-keskuksen vuonna 2019 tekemän riskitekijöiden arvioinnin mukaan maatalouden aiheuttama riski pohjavedelle on kohtalainen, tilanne ei ole olennaisesti muuttunut. Pohjavesialueen pinta-alasta noin 9 % on aktiivisessa viljelyskäytössä ja viljelyalueet sijaitsevat vedenottamon lähellä.

Peltoviljelystä mahdollisesti aiheutuva riskit pohjavedelle syntyvät lähinnä lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytöstä. Yleisin haitta pohjavedelle on nitraattipitoisuuden nousu sekä veden mikrobiologinen laadun vaihtelu. Myös peltotöissä käytettävät työkoneet aiheuttavat riskin pohjavedelle.

2.2.3 Toimenpidesuosituksukset

Honkamäen pohjavesialueelle ei tule perustaa uusia peltoviljelyalueita, eläinsuojia tai lanta- ja tuorerehusäiliöitä ja -varastoja.

Peltolohkoille ei tule levittää lietelantaa, virtsaa, pesuvesiä, jätevesiä, puhdistamo- tai sakokaivolietetteitä, puristenestettä eikä muutakaan nestemäistä orgaanista lannoitetta.

Kuivalantaa voidaan levittää keväisin reunavyöhykkeelle, eli pohjavesialueen ulkorajan ja pohjavesialueen varsinaisen muodostumisalueen väliselle alueelle, kun lanta mullataan mahdollisimman nopeasti.

Lantaa tai muita orgaanisia lannoitteita voidaan harkinnanvaraisesti käyttää pelloilla, jos maaperätutkimukset osoittavat, että käytöstä ei aiheudu riskiä pohjaveden laadulle. Riittävien maaperätutkimusten tekeminen on toiminnanharjoittajan vastuulla.

Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille on vaadittu pohjavesialueiden ulkopuolellakin jätettäväksi tapauskohtaisesti vähintään 30–100 metrin levyinen suojakaista, jolle ei levitetä lantaa tai muita orgaanisia lannoitteita eikä torjunta-aineita. Pohjavesialueilla saa käyttää vain turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymiä torjunta-aineita.

Mikäli pohjavesialueen läpi kuljetetaan lantaa, on lantaa kuljetettaessa toimittava niin, että lantaa ei pääse hallitsemattomasti ympäristöön. Lannankuljetusväylät ja -kalusto on pidettävä puhtaana.

Maatalouden aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla.

2.3 Metsätalous

2.3.1 Nykytilanne

Corine maanpeiteaineisto 2018 mukaan Honkamäen pohjavesialueen kokonaispinta-alasta metsätalouden osuus on noin 67 %.

Metsäkeskuksen metsänkäyttöilmoitusten mukaan pohjavesialueella on voimassa olevia metsänkäyttöilmoituksia vuosilta 2021–2024 harvennushakkuusta yhteensä noin 19,75 hehtaarin alueelta, ensiharvennuksesta 3,72 hehtaarin alueelta sekä avohakkuusta 2,65 hehtaarin alueelta.

2.3.2 Metsätalouden riskien arviointi

Pohjois-Savon ELY-keskuksen vuonna 2019 tekemän riskitekijöiden arvioinnin mukaan metsätalouden aiheuttama riski pohjavedelle on vähäinen eikä tilanne ole olennaisesti muuttunut.

Metsätalouden aiheuttamat mahdolliset pohjavesivaikutukset aiheutuvat kunnostusojituksesta, metsän uudistamisesta sekä siihen liittyvästä maanmuokkauksesta ja lannoituksesta. Nämä

toimenpiteet vaikuttavat ravinteiden huuhtoutumiseen, valumavesien lisääntymiseen sekä pohjaveden laadun ja määrän muutoksiin. Myös kantojen nosto voi vaikuttaa pohjaveden laatuun tai määrään. Metsäkoneiden käyttöön liittyy öljyvahingon vaara sekä sitä kautta suuri pohjaveden pilaantumisen vaara.

2.3.3 Toimenpidesuosituksset

Honkamäen pohjavesialueella suositellaan tekemään avohakkuut siten, että muodostuvan yhtenäisen hakkuuaukion koko on mahdollisimman pieni.

Uudistamishakkuiden ja maanmuokkauksen osalta suositellaan hakkuutähteiden poistoa sekä tarvittaessa vain kevennettyä maanmuokkausta.

Kulotus on kielletty.

Vedenottamoiden, kaivojen ja lähteiden läheisyyteen tulee jättää riittävät suojakaistat. Pohjavesialueella ei saa tehdä puuston kasvun lisäämiseen tähtäviä lannoituksia eikä lannoitevarastoja saa sijoittaa pohjavesialueelle.

Metsätalouden aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla.

2.4 Öljy- ja polttoainesäiliöt sekä sähkönjakelumuuntajat

2.4.1 Nykytilanne

Öljy- ja polttoainesäiliöt

Vuonna 2020 tehdyn kartoituksen mukaan Honkamäen pohjavesialueella sijaitsee yksi maanalainen öljysäiliö, josta voi aiheutua pohjaveden pilauntumisriski.

Sähkönjakelumuuntajat EI JULKINEN

2.4.2 Riskien arviointi

Öljy- ja polttoainesäiliöiden sekä sähkönjakelumuuntajien aiheuttama riski pohjavedelle on vähäinen.

2.4.3 Toimenpidesuosituksset

Honkamäen pohjavesialueen pohjaveden muodostumisalueille ei tule rakentaa uusia suojaamattomia muuntajia. Verkostosuunnittelussa muuntamot tulee sijoittaa mahdollisuuksien mukaan pohjavesialueiden ulkopuolelle.

Pohjavesialueella sijaitsevista muuntajista tulee ylläpitää rekisteriä sekä karttaa, tiedot tulee toimittaa pelastusviranomaiselle.

Kunnalla, ympäristönsuojeluviranomaisella ja pelastusviranomaisella tulee olla ajantasainen rekisteri öljy- ja polttoainesäiliöistä sekä öljyntorjuntasuunnitelma. Rekisterin tulee sisältää tiedot säiliöiden sijainnista, omistajasta, tilavuudesta, materiaalista, valmistusvuodesta, sijoituksesta (maan päällä/maan alla), mahdollisesta suoja-altaasta, sekä edellisestä ja seuraavasta tarkastusajankohdasta. Säiliöt tulee tarkastaa säännöllisesti. Kiinteistönomistajia tulee tiedottaa öljysäiliöiden tarkastusvelvollisuudesta sekä vahingonaiheuttajan vastuusta ja korvausvelvollisuudesta esimerkiksi kunnan tekemällä tiedotteella.

2.5 Tie- ja vesiliikenne

2.5.1 Nykytilanne

Honkamäen pohjavesialueella sijaitsee maantie 5572 (Urho Kekkosen tie) ja 16105 (Honkamäentie). Maantiestä 5572 noin 720 metriä ja Honkamäentiestä noin 900 metriä on Honkamäen pohjavesialueella. Maantie 5572 kuuluu talvihoitoluokkaan Ib ja tiestä on noin 400 metriä Honkamäen pohjavedenottamolle.

Vuonna 2021 Urho Kekkosentiellä kulki keskimäärin 1691 ajoneuvoa/vrk ja raskasta liikennettä oli keskimäärin 132 ajoneuvoa/vrk. Vilkkainta liikennöinti oli kesäkuukausien aikana. (Suomen Väylät liikennemäärä)

2.5.2 Liikenteen riskien arviointi

Pohjois-Savon ELY-keskuksen vuonna 2019 tekemän riskitekijöiden arvioinnin mukaan liikenteen ja tienpidon aiheuttama riski pohjavedelle on kohtalainen, tilanne ei ole olennaisesti muuttunut. Etenkin mahdolliset vaarallisten aineiden kuljetukset aiheuttavat riskejä. Honkamäen pohjavesialueella ei ole tiesuojauksia.

Pielaveden kunnan vuonna 2023 päivitetyn vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman mukaan tiesuojauksen ei ole havaittu vaikuttavan pohjaveden laatuun Honkamäen pohjavesialueella.

2.5.3 Toimenpidesuositukset

Liikenteen aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla.

Pohjavesialue tulee merkitä teiden varsiin sekä tiesuolan käyttöä tulee välttää.

Väyläviraston määrittämiä toimenpiteitä, joilla tiesuolan kulkeutumista pohjaveteen voidaan vähentää ovat suolauksen vähentäminen ja vähemmän haitalliseen liukkaudentorjunta-aineeseen siirtyminen, pintavesien mahdollisimman tehokas pois johtaminen alueelta, tieympäristön pehmentäminen, tielinjauksen muuttaminen pohjavesialueen ulkopuolelle ja pohjavesisuojausten rakentaminen.

Väyläviraston määrittämiä toimenpiteitä, joilla säiliöauto-onnettomuuksien jälkeistä varoaikaa pohjavesialueilla voidaan lisätä, ovat suojakaiteen rakentaminen onnettomuuksien varalle, tielinjauksen muuttaminen pohjavesialueen ulkopuolelle, vaarallisten aineiden kuljetusten siirtäminen eri reiteille ja pohjavesisuojausten rakentaminen.

2.6 Maa-ainesten otto

2.6.1 Nykytilanne

Pielaveden kunnan pohjavesialueilla ei ole voimassa olevia maa-ainesten ottolupia.

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen eli POSKI-projekti selvitti vuonna 2007 luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaita harjualueita. Projektin tavoite oli turvata maakunnassa hyvän ja turvallisen pohjaveden saanti yhdyskuntien vesihuoltoon sekä laadukkaiden kiviainesten saanti yhdyskunta- ym. rakentamiseen. Honkamäen pohjavesialueella Honkamäki luokiteltiin luonnon ja maisemansuojelun kannalta paikallisesti arvokkaksiin harjualueisiin. POSKI luokituksen mukaan alue on maa-ainesten ottoon soveltumaton.

Pohjois-Savon soranottoalueiden kartoitus ja kunnostustarve –hankkeen tavoitteena oli kartoittaa alueella sijaitsevat vanhat maa-ainestenottoalueet ja selvittää niiden tila ja kunnostustarve. Työ toteutettiin osana valtakunnallista soranottoalueiden tila ja ympäristöriskit SOKKA-hanketta. SOKKA-hanke toteutettiin Pielaveden alueella vuonna 2009 ja sen mukaan Honkamäen pohjavesialueella sijaitsee kolme vanhaa maa-ainesten ottoaluetta, joiden pinta-alat ovat yhteensä noin 2,9 hehtaaria, joka on noin 2,6 % pohjaveden muodostumisalueen pinta-alasta. Ottoalueet ovat kunnostustarveluokiltaan 3 eli kunnostustarve on vähäinen.

2.6.2 Maa-ainesten oton riskien arviointi

Pohjavesialueella sijaitsevien vanhojen jälkihoitamattomien maa-ainesten ottoalueiden aiheuttama pohjaveden pilaantumisvaara on vähäinen.

Kun ottotoiminta suoritetaan maa-ainesluvan mukaisesti huomioiden vähintään neljän metrin suojakerrospaksuus ei ottotoiminnasta pitäisi aiheutua suurta riskiä pohjavedelle. Pohjaveden pinnantaso on selvitettävä kaikilla maa-ainesten ottoalueilla.

Maa-ainesten ottoalueet ovat pitkään herkempiä mahdollisissa onnettomuustilanteissa, koska ottoalueilla sitovien ja suodattavien maakerrosten paksuudet ovat luonnontilaista ohuempia.

2.6.3 Toimenpidesuosituksukset

Honkamäen pohjavesialueelle ei suositella uusien maa-ainesten ottoalueiden perustamista. Maa-ainesten ottoa suunniteltaessa tulee huomioida Pohjois-Savon kiviaineshuollon POSKI-projektin loppuraportti kiviaineshuollon yhteensovittamisesta, jossa on ohjeellisesti määritetty maa-aineksen ottoon soveltumattomat, maa-aineksen ottoon osittain soveltuvat ja maa-aineksen ottoon soveltuvat alueet.

Vanhojen maa-ainesten ottoalueiden jälkihoitotilanne tulee varmistaa riittäväksi. Jälkihoitamattomat maa-ainesten ottoalueet tulee maisemoida ja alueen kasvillisuus palauttaa istutuksin ja kylvöin niille alueilla, joissa metsittyminen ei ole vielä alkanut.

Pohjaveden muodostumisalueella vedenottamoiden läheisyydessä suositeltu suojakerrospaksuus on 6 metriä (noin 300–500 metriä vedenottamoltapohjaveden virtaussuunta huomioiden). Muualla pohjavesialueella suojakerroksen paksuus tulee olla vähintään neljä metriä. Suojakerrospaksuuden toteutumista on seurattava.

Pohjavesialueella tapahtuvasta koneellisesti tehtävästä kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus.

2.7 Pilaantuneet tai mahdollisesti pilaantuneet maa-alueet

Honkamäen pohjavesialueella on Maaperän tilan tietojärjestelmän (Matti-rekisteri) mukaan yksi pilaantunut/mahdollisesti pilaantunut maa-alue. Kohde on vanha korjaamo.

Alue oli Pirkanmaan ELY-keskuksen toteuttaman valtakunnallisen Maaperä kuntoon -ohjelman PIMA-selvityskohde. Maaperä kuntoon -ohjelman tarkoituksena on tunnistaa, selvittää ja puhdistaa riskikohteita. Alueen maaperän ja pohjaveden haitta-ainepitoisuuksia selvitettiin kesän ja alkusyksyn 2024 aikana. Selvitykseen liittyvät tutkimus- ja suunnittelutyöt toteutti Envineer Oy. Selvitysten perusteella kohteessa ei ole puhdistustarvetta.

Pilaantuneiden maa-alueiden aiheuttama riski pohjavedelle on vähäinen.

2.8 Muut toiminnot

Honkamäen pohjavesialueella ei sijaitse muita toimintoja.

2.9 Tulvat

Honkamäen pohjavesialue ei sijaitse tulvariskialueella

3 SUUNNITELMA-ALUETTA KOSKEVAT TOIMENPIDESUOSITUKSET

Riskikohtaiset toimenpidesuositukset	Suositus
Pohjaveden seuranta	<ul style="list-style-type: none"> Säännöllinen seuranta pohjaveden pinnankorkeuden sekä tiesuolan pitoisuuden seuraamiseksi ²
Asutus	<ul style="list-style-type: none"> Kunnalla, ympäristönsuojeluviranomaisella ja pelastusviranomaisella tulee olla ajantasainen rekisteri öljy- ja polttoainesäiliöistä sekä öljyntorjuntasuunnitelma. Rekisterin tulee sisältää tiedot säiliöiden sijainnista, omistajasta, tilavuudesta, materiaalista, valmistusvuodesta, sijoituksesta (maan päällä/maan alla), mahdollisesta suoja-altaasta, sekä edellisestä ja seuraavasta tarkastusajankohdasta. Säiliöt tulee tarkastaa säännöllisesti. Kiinteistönomistajia tulee ohjeistaa ja tiedottaa öljysäiliöiden tarkastusvelvollisuudesta sekä vahingon aiheuttajan vastuusta ja korvausvelvollisuudesta esimerkiksi kunnan tekemällä tiedotteella. ³ Kiinteistökohtaisesta öljylämmityksestä pohjavesialueilla suositellaan luopumaan. Öljysäiliöt tulee sijoittaa maanpäälle ja niiden on oltava kaksivaippaisia tai katetussa suoja-altaassa olevia yksivaippaisia säiliöitä. Säiliöt tulee varustaa ylitäytönestimellä. Pohjavesialueille ei saa asentaa uusia suojaamattomia öljysäiliöitä. ² Uusien maalämpöjärjestelmien rakentamista pohjavesialueille ei suositella. Pohjavesialueiden maalämpöjärjestelmissä ei saa käyttää ympäristölle tai pohjavedelle vaarallisia lämmönsiirtoaineita. Vesilain mukaisen luvan tarveharkinta tapauskohtaisesti. ¹ Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa rakennuksen ja siihen liittyvien järjestelmien kunnosta ja ylläpidosta sekä maankäyttö- ja rakennuslain että ympäristönsuojelulain perusteella. ¹
Maatalous	<ul style="list-style-type: none"> Honkamäen pohjavesialueelle ei tule perustaa uusia peltoviljelyalueita, eläinsuojia tai lanta- ja tuorerehusäiliöitä ja -varastoja. ³ Peltolohkoille ei tule levittää lietelantaa, virtsaa, pesuvesiä, jätevesiä, puhdistamo- tai sakokaivolietteitä, puristenestettä eikä muutakaan nestemäistä orgaanista lannoitetta. ² Kuivalantaa voidaan levittää keväisin reunavyöhykkeelle, eli pohjavesialueen ulkorajan ja pohjavesialueen varsinaisen muodostumisalueen väliselle alueelle, kun lanta mullataan mahdollisimman nopeasti. ² Lantaa tai muita orgaanisia lannoitteita voidaan harkinnanvaraisesti käyttää pelloilla, jos maaperätutkimukset osoittavat, että käytöstä ei aiheudu riskiä pohjaveden laadulle. Riittävien maaperätutkimusten tekeminen on toiminnanharjoittajan vastuulla. ² Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille on vaadittu pohjavesialueiden ulkopuolellakin jätettäväksi tapauskohtaisesti vähintään 30–100 metrin levyinen suojakaista, jolle ei levitetä lantaa tai muita orgaanisia lannoitteita eikä torjunta-aineita. Pohjavesialueilla saa käyttää vain turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymiä torjunta-aineita. ^{1 ja 2} Mikäli pohjavesialueen läpi kuljetetaan lantaa, on lantaa kuljetettaessa toimittava niin, että lantaa ei pääse hallitsemattomasti ympäristöön. Lannankuljetusväylät ja -kalusto on pidettävä puhtaana. ² Maatalouden aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla. ³
Metsätalous	<ul style="list-style-type: none"> Honkamäen pohjavesialueella suositellaan tekemään avohakkuut siten, että muodostuvan yhtenäisen hakkuuaukion koko on mahdollisimman pieni. ^{3 ja 4} Uudistamishakkuiden ja maanmuokkauksen osalta suositellaan hakkuutähteiden poistoa sekä tarvittaessa vain kevennettyä maanmuokkausta. ^{3 ja 4}

	<ul style="list-style-type: none"> • Kulotus on kielletty. ⁴ • Vedenottamoiden, kaivojen ja lähteiden läheisyyteen tulee jättää riittävät suojakaistat. Pohjavesialueella ei saa tehdä puuston kasvun lisäämiseen tähtäviä lannoituksia eikä lannoitevarastoja saa sijoittaa pohjavesialueelle. ^{3 ja 4} • Metsätalouden aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla. ³
Liikenne ja tienpito	<ul style="list-style-type: none"> • Liikenteen aiheuttamia pohjavesivaikutuksia tulee seurata säännöllisesti pohjaveden laatua ja määrää tarkkailemalla. ³ • Pohjavesialue tulee merkitä teiden varsiin sekä tiesuolan käyttöä tulee välttää. ¹ • Tiealueiden hoidossa käytettävä mahdollisimman vähän torjunta-aineita. Torjunta-aineiden käyttörajoitukset on otettava huomioon. ³ • Väyläviraston määrittämiä toimenpiteitä, joilla tiesuolan kulkeutumista pohjaveteen voidaan vähentää ovat suolauksen vähentäminen ja vähemmän haitalliseen liukkaudentorjunta-aineeseen siirtyminen, pintavesien mahdollisimman tehokas pois johtaminen alueelta, tieympäristön pehmentäminen, tielinjauksen muuttaminen pohjavesialueen ulkopuolelle ja pohjavesisuojausten rakentaminen. ⁴ • Väyläviraston määrittämiä toimenpiteitä, joilla säiliöauto-onnettomuuksien jälkeistä varoaikaa pohjavesialueilla lisätä, ovat suojakaiteen rakentaminen onnettomuuksien varalle, tielinjauksen muuttaminen pohjavesialueen ulkopuolelle, vaarallisten aineiden kuljetuksien siirtäminen eri reiteille ja pohjavesisuojausten rakentaminen. ⁴ • Pohjavesisuojausten rakentamisen tarpeen selvittämistä pohjavesialueelle suositellaan. ³
Maa-ainesten ottoalueet	<ul style="list-style-type: none"> • Honkamäen pohjavesialueelle ei suositella uusien maa-ainesten ottoalueiden perustamista ³ • Maa-ainestottoa suunniteltaessa tulee huomioida Pohjois-Savon kiviaineshuollon POSKI-projektin loppuraportti kiviaineshuollon yhteensovittamisesta, jossa on ohjeellisesti määritetty maa-aineksen ottoon soveltumattomat, maa-aineksen ottoon osittain soveltuvat ja maa-aineksen ottoon soveltuvat alueet. ⁴ • Vanhojen maa-ainesten ottoalueiden jälkihoitotilanne tulee varmistaa riittäväksi pohjaveden suojelun kannalta. Jälkihoitamattomat maa-ainesten ottoalueet tulee maisemoida ja alueen kasvillisuus palauttaa istutuksin ja kylvöin niille alueilla, joissa metsittyminen ei ole vielä alkanut ³ • Pohjaveden muodostumisalueella vedenottamoiden läheisyydessä suositeltu suojakerrospaksuuden on 6 metriä (noin 300-500 metriä vedenottamoltapohjaveden virtaussuunta huomioiden). Muualla pohjavesialueella suojakerroksen paksuus tulee olla vähintään neljä metriä. Suojakerrospaksuuden toteutumista on seurattava. ³ • Pohjavesialueella tapahtuvasta koneellisesti tehtävästä kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle. ³
Sähkönjakelumuuntajat	<ul style="list-style-type: none"> • Honkamäen pohjavesialueen pohjaveden muodostumisalueelle ei tule rakentaa uusia suojaamattomia muuntajia. Verkostosuunnittelussa muuntamot tulee sijoittaa mahdollisuuksien mukaan pohjavesialueiden ulkopuolelle. ² • Pohjavesialueella sijaitsevista muuntajista tulee ylläpitää rekisteriä sekä karttaa, tiedot tulee toimittaa kunnalle, ympäristönsuojeluviranomaiselle ja pelastusviranomaiselle. ³
Yritystoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Pohjavesialueelle ei tule sijoittaa uutta teollisuus- tai yritystoimintaa, josta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Mikäli toimintojen sijoittaminen on välttämätöntä perustelluista syistä, on niiden aiheuttamat riskit pohjavedelle poistettava teknisin ja toiminnallisoin keinoin. ³ • Ympäristöluvissa velvoite pohjaveden tarkkailuun. ³

Vapaa-ajan alueet

- Pohjavesialueelle ei sijoiteta uutta pohjaveden laadulle riskiä aiheuttavaa vapaa-ajan toimintaa.³
- Vapaa-ajan alueiden lannoitusten minimointi. Torjunta-aineiden käyttörajoitukset otettava huomioon. ³

Toimenpidesuosituksien perustuen lakiin/asetukseen ¹, kunnan määräyksiin ², suojeleusuunnitelman suositukseen ³ tai muuhun suositukseen/ohjeeseen ⁴

LÄHTEET

Selvitykset ja suunnitelmat

Pohjois-Savon ELY-keskus, 2019. Pohjavesialueiden kuvaukset, luokat ja rajaukset – pääsijaintikunta Pielavesi.

Pohjois-Savon ELY-keskus, 2021. Pohjois-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022-2027.

Pohjois-Savon ELY-keskus, 2010. Pielaveden kunnan alueella sijaitsevien soranottoalueiden tila ja kunnostustarve.

Pohjois-Savon Ympäristökeskus, 2007. Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen – Pohjois-Savon loppuraportti.

Pielaveden kunta, 2022. Pielaveden kunnan vesihuoltolaitos varautumissuunnitelma.

SKVSY, 2012. Pielaveden kunta. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat.

Maankäyttösuunnitelmat

Pielaveden kunta, kaavat.

Pielaveden kunta, 2002. Rakennusjärjestys.

Pielaveden kunta, 2012. Pielaveden kunnan ympäristönsuojelumääräykset perusteluineen.

Ympäristöministeriö 7.12.2011. Pohjois-Savon maakuntakaava 2030.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta 2023. Kunnalliset jätehuoltomääräykset.

Tietojärjestelmät- ja aineistot

Geologian tutkimuskeskuksen karttapalvelut

Maankamara

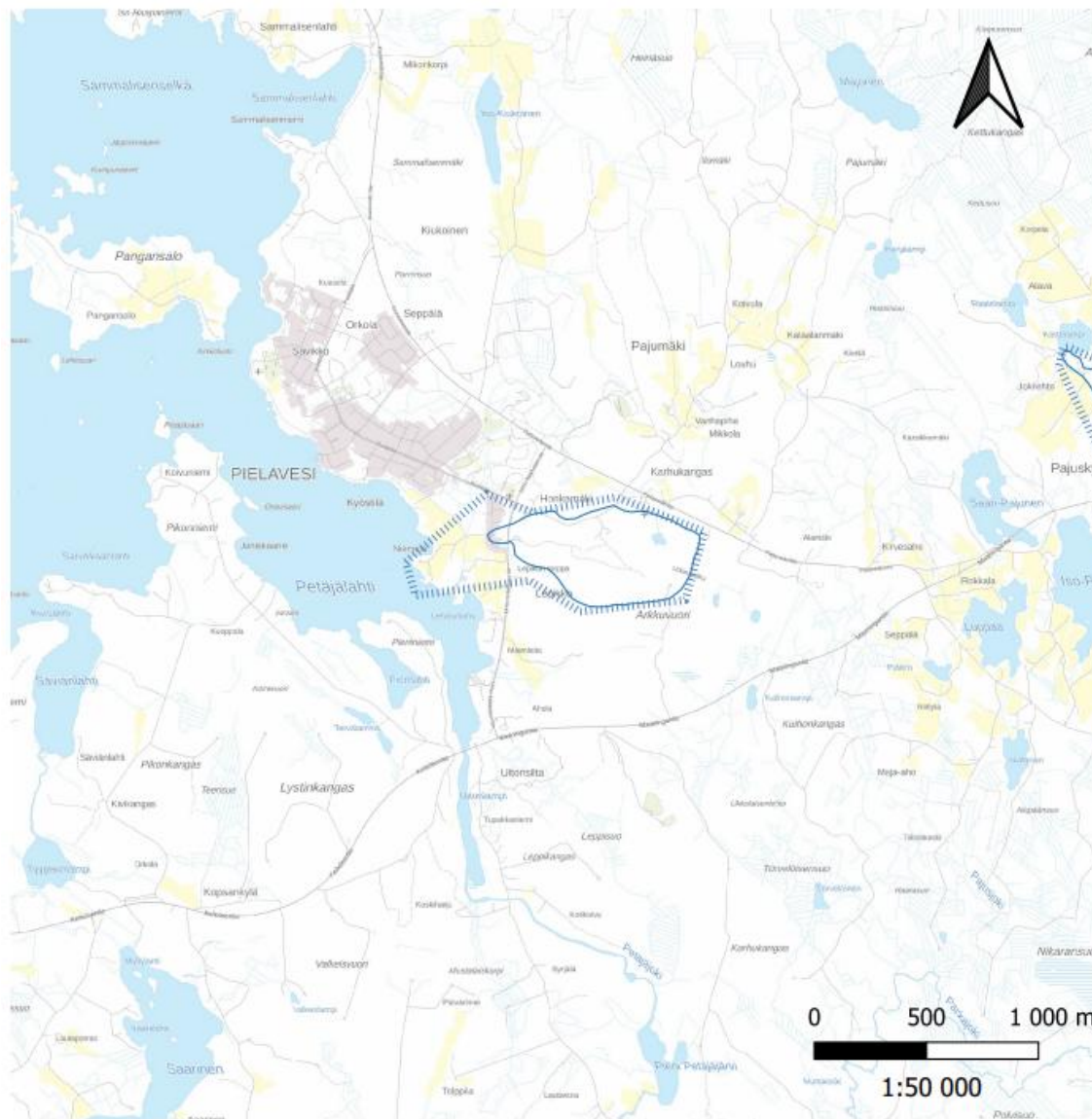
Metsäkeskus, 2024. Metsänkäyttöilmoitukset 2021-2024.

Peltolohkot.fi ja Paikkatietoikkuna

Ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertta

Väylävirasto, 2024. Tieliikenteen liikennemäärät 2021.

LIITE 1: POHJAVESIALUEEN SIJAINTIKARTTA

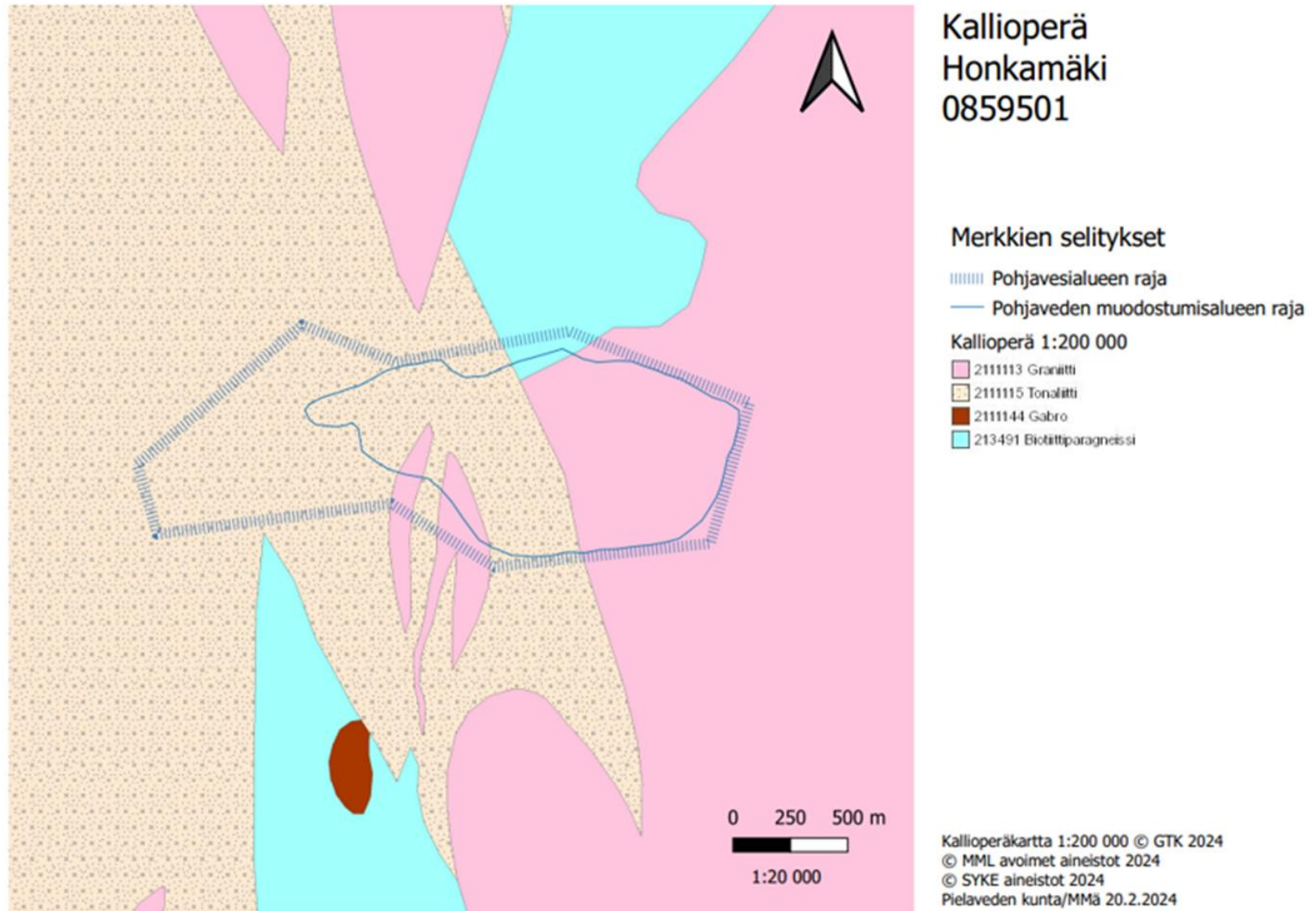
Sijaintikartta
Honkamäki
0859501

Merkkien selitykset

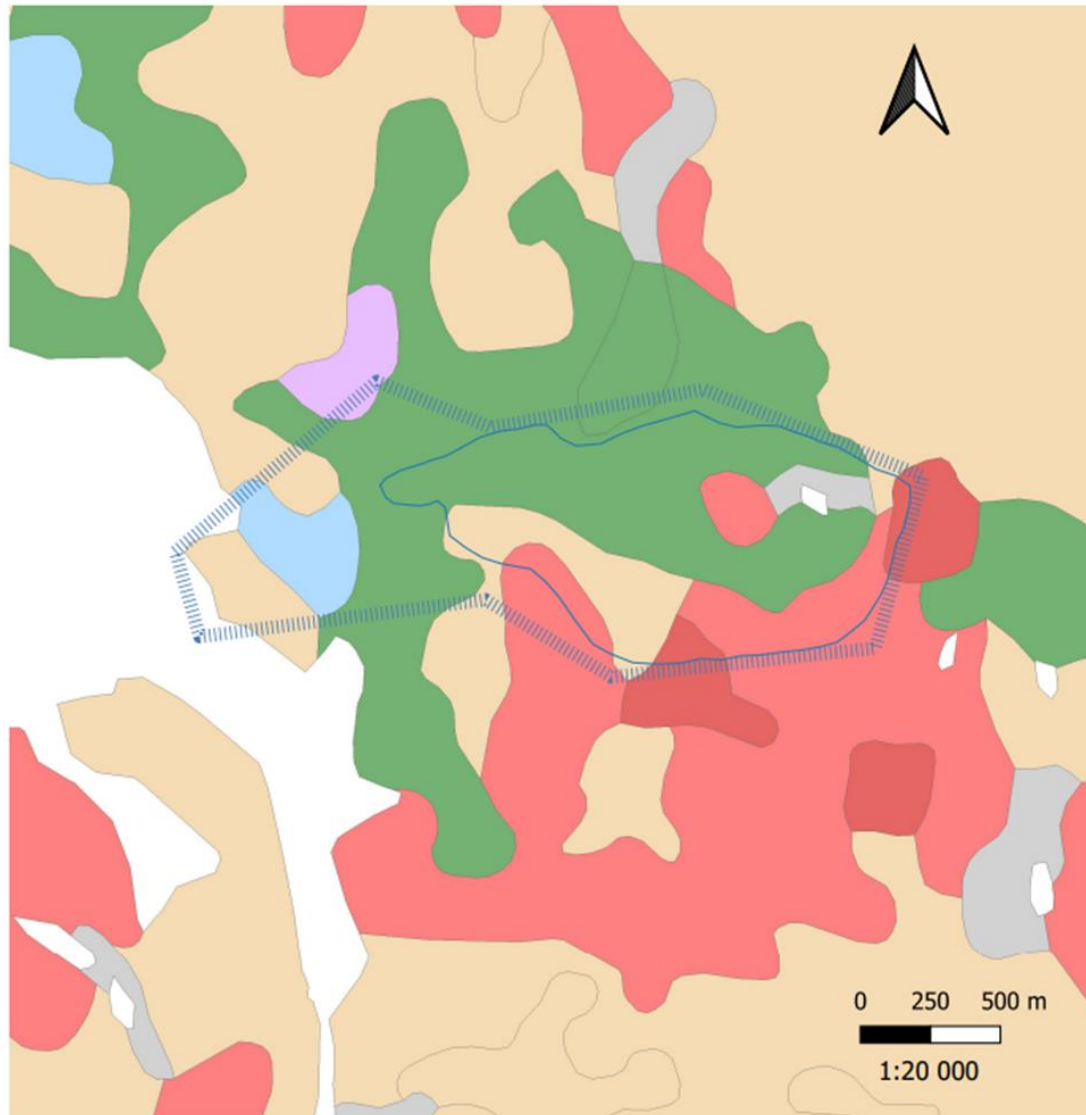
- Pohjavesialueen raja
- Pohjaveden muodostumisalueen raja

© MML avoimet aineistot 2024
© SYKE avoimet aineistot 2024
Pielaveden kunta/MMä 20.2.2024

LIITE 2 POHJAVESIALUEEN KALLIOPERÄKARTTA

LIITE 3: POHJAVESIALUEEN MAAPERÄKARTTA

Maaperä Honkamäki 0859501

Merkkien selitykset

- ▨▨▨▨▨▨ Pohjavesialueen raja
- Pohjaveden muodostumisalueen raja

Maaperä 1:200 000

- Kalliopaljastuma (KaPa)
- Kalliomaa, maapeite enintään 1m (yleensä moreenia) (Ka)
- Rakka (RaKa)
- Kiviä (Ki)
- Sekalajitteinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (SY)
- Karkearakeinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (KY)
- Hienojakoinen maalaji, pääajitetta ei selvitetty (HY)
- Liejuinen hienorakeinen maalaji, humuspitoisuus 2-6 %
- Savi (Sa)
- Lieju, humuspitoisuus yli 6 % (Lj)
- Paksu turvekerros, yleensä yli 0,6 m (Tvp)
- ▨▨▨▨▨▨ Täytemaa (Ta)
- ▨▨▨▨▨▨ Karttamaton (0)
- Vesi (Ve)

Maaperä 1:200 000 maalajit © GTK 2024
 © MML avoimet aineistot 2024
 © SYKE aineistot 2024
 Pielaveden kunta/MMä 20.2.2024